

Səsin nəfəs ağısı

Barəsində bir neçə dəfə yazmışdım, müsahibə də almışdım, amma hiss edirdim ki, duyğularımı istədiyim kimi ifadə etməmişəm. “Sağlıq olsun” arxayınçılığı məni yaman gecikdirdi. Hərdən zəngləşirdik. Bəzən də məni öz adımla deyil, “Fərəh” çağırırdı. Xətrinə dəyməzdim. Bəzilərində rəğmənin mən onun böyük sənətkar olduğunu çox illər öncə dərk və etiraf etmişdim. Yadımdadır ki, bir vaxtlar ondan həm yazmaq, həm də qaçmaq istəmişdim. Ötən əsrin sonlarında oxuduğu

*Səninlə ağlaram,
Səninlə gülərəm,
Dönüb qocalığa
Qapına gələrəm,
Unuda bilməzsən!*

nəğməsinin vurğunu olmuşdum. Dahi bəstəkarımız Fikrət Əmirovun bəstələdiyi “Göy göl” mahnısını necə ehtirasla, ilhamla oxuyardı. Zamanın, zövqlərin ahənginə, ritminə uyğun mahnıları çox olub. Hamısını da nəfəsində özünəməxsus yozumda yaşadıb. Bütün bunları duya-duya yenə də ondan yazmamağı qəti etmişdim. Bu “laqeydliyin” içindəcə ona həmişə qulaq asırdım. Bir konserti də diqqətimdən yayınmazdı. Nə idi məni çəkindirən? O səsin könlümdə yaratdığı möhtəşəmliyi itirmək qorxusu...

Allahın ona bəxş etdiyi səsin əlindən yapışaraq yaradıcılığında elə bir dönüş etdi ki, XX yüzilliyin sonlarında estrada-mızın ən parlaq ulduzlarından birinə çevrildi və son nəfəsinə qədər də sənət meydanındakı qüdrətini, özünə güvənini və məxsusluğunu saxlaya bildi. Sonra da... Daha nə baş verəsiydi ki, yüzlərlə, minlərlə pərəstişkarlarından biri də mən oldum. Bir də gördüm ki, ondan müsahibə alıram, hətta ona şeir də yazmışdım:

*Səsinlə sən meydan oxuma mənə,
Həlin gözlərimdən yaş olub axır,
Gəl, belə ovqatla toxunma mənə,
Nəfəsin içimi yandırır-yaxır.
Üz tutub qaçaram, səsin tor atar,
Bu, necə əfsundu məni salıbsan?
Nəğmənlə könlümü ələ alıbsan.
Elə daş kimi ydım özünə sənin,
Həzin nəğmələrin göyərtməni...*

Bəli, söhbət Xalq artistimiz, unudulmaz müğənnimiz İlhamə Quliyevadan

Bu səs məni öldürəcək

Azərbaycanın Xalq artisti İlhamə xanıma

*Həsət sındı çilik-çilik,
Dəli sevda bir ömürlük.
Sözə, səsə sehirləndik.
Bu səs məni öldürəcək.*

*Bu səs tükənməyən ocaq,
Yanmayı yandıracaq.
Ruhum bədənədən ucaq,
Bu səs məni öldürəcək.*

*Unut dedin - səsə üsyan,
Yandı hicran, dondu hicran.
Sevdim, seçdim Allahcan,
Bu səs məni öldürəcək.*

*Söz Tanrıdan gələn bir sirr
Deyilməyən sözün əsir.
Səs haqq yolu, son görünür,
Bu səs məni öldürəcək.*

*Səsdən yol toxuyan, gedək,
Qəm evini yıxaq, gedək.
Sözədən çiçək göyərtməsək,
Bu səs məni öldürəcək.*

*Ayrılıq var, haqdan deyil,
Sınan tale bəxtədən deyil,
Mən ölməzdim, vaxtı deyil,
Bu səs məni öldürəcək.*

Sona Vəliyeva

gedir. O İlhamə xanımdan ki, belə deyər-di: “Nə qədər nəfəsim gəlir, nə qədər səs diapazonum mənə imkan verir, səhnədən gedən deyiləm. Təvazökarlıqdan uzaq olsa da, estafeti heç kəsə verməyə-cəyəm...” Paxıllar, sözədən söz çıxaranlar isə hər cür dedi-qoduyla, yozuma hazır idilər. Əslində bu sözlər müğənninin sənətə, səhnəyə bağlılığını əks etdir-məkdən başqa mənə daşımırdı. Birinci olmaq istəyinin nəyi pisdirdi ki?! Halbuki mənə verdiyi müsahibəsində deyirdi

gedən o nəfəsə ağı deyir. Onun oxudu-ğu nəğmələrdə ayrılıqlara bir üsyan var idi. Sənət taxtında şahlıq etməyə can atsa da, əslində çox zəif və zərif idi, İlhamə xanım. Nəğmələri ilə bizi kövrəlt-məyi, ağlatmağı, yandırmağı bacarmaq heç də asan məsələ deyildi. Səsi öz üre-yinin atəşindən süzülüb gəlirdi. Bu da tale yazısıdır ki, sağlığında da, elə dünyasını dəyişdikdən sonra da sanki savaş meydanının əbədi sakini idi. Nə

Musiqisiz də o qədər gözəl oxuyurdu ki... İndi mahnılarına qulaq asdıqca, elə bilirəm ki, əbədi yaşayacaq bu səs gedən o nəfəsə ağı deyir. Onun oxuduğu nəğmələrdə ayrılıqlara bir üsyan var idi. Sənət taxtında şahlıq etməyə can atsa da, əslində çox zəif və zərif idi, İlhamə xanım. Nəğmələri ilə bizi kövrəltməyi, ağlatmağı, yandırmağı bacarmaq heç də asan məsələ deyildi.

“Məndən sonra bir İlhamənin olmasını ürəkdən istərdim. Bütün varlığım ilə ona kömək edərdim”.

Günlərin birində İlhamə Quliyeva hörmətli Novruz Aslanın mənim sözləri-mə yazdığı mahnını oxudu. Bu qəfil erməğanı üreyimə köz kimi sıxıldı. Sözədən çox səsin gileyli, yanıqlı nidaları ruhumu dara çəkdi:

yaşını, nə səhhətini, nə tənhalığını, nə dərdlərini, özünü tox tutmağını, acıya baş əymədiyini, hətta zarafat və giley-lərini, ən başlıcası sənətini belə nəzərə almadılar. Nəzarətsiz saytlarda, qəzet-lərdə, efirlərdə hər kəsin öz dünya-görüşü səviyyəsində dedi-qodulara, “şərhlərə”, müzakirə və söhbətlərə yol verildi. Təəssüf ki, ürək partlayanlar gor

■ Flora XƏLİLZADƏ

əməkdar jurnalist

çatlatmaqda davamlıdırlar. Halbuki dünyasını dəyişmişlərin ünvanına xoşa-gəlməz ifadələr işlətmək dinimizdə günah, insanlıqda yasaqdır. Allah sizi bağışlasın, deyirəm. Başqa sözüm yox-dur.

İndi onun son illərdə oxuduğu nəğ-mələri dinlədikcə mesajlarını, vəsiyyət və mənə dolu mətləblərini duyuram: “Gəl gedək bu şəhərdən, bu payız mən-lik deyil. Ruhum saralan yarpaq, ayrılıq əl eləyir...” İlhamə xanımın bütün mahnı-larında ürək çırpıntısı, xəfif pıçiltıya bürünmüş bir nalə vardı. Qələm dostum Sona xanım Vəliyevanın sözlərinə yazıl-mış bir neçə mahnını elə dərin həsrət və yanıqlı oxuyurdu ki... Mahniyə söykənə-rək öz taleyinin, ruhuna əzab verən doğma, amma müqəddəs ayrılığın hara-yını çəkirdi:

*Bu şəhər özgədir, qərrib gəlmişik,
Dolanbac yollarda itib gəlmişik,
Bizə qismət qəhət, heç bilməmişik,
Sonda duyan oldu, ay Qaragilə.*

Qərribədir ki, hər dəfə bu mahniyə qulaq kəsildə xəyalıma Rübabə Muradova gəlir. Təkcə Təbrizin küçələ-rində, Bakının eyvanlarında deyil, elə mənim də üreyimdə bir “Qaragilə” ağla-yır:

*Təbrizin küçələri dolanbadolan,
Qaragilə, dolanbadolan,
Sən ki, məni sevmədin,
Get ayrı dolan,
Qaragilə, get, ayrı dolan.*

“Qaragilə”lərin nisgili adamı diri-gözlü öldürür. Bəlkə də elə bu səbəbdən Sona Vəliyevanın İlhamə xanıma ithaf etdiyi “Bu səs məni öldürəcək” şeiri keçirdiyim hissələrin əks-sədasına çevril-di: “Səs haqq yolu, sonu görünür.” Həqiqətən də, səsdən yol toxunar, səs sözədən çiçək göyərdər, ayrılığı yandırır, hicranı dondurur, sirrə, möcüzəyə çevri-lər. Bir daha öz fikrimə haqq qazandır-dım ki, gedən nəfəs qalan səsdir. Misralar ruhuma siqal çəkir:

*Ayrılıq var, haqdan deyil,
Sınan tale bəxtədən deyil!..*

Danışmışdıq, “Yadigarlar”ın (İTV-də yayımlanan veriliş-F.X.) bir sayını Tükəzban İsmayılova ilə Həbib Bayramova həsr edəcəkdik. “Payızda çəkərik” deyirdi. “Sizin verilişdə mütləq yeniliklər olacaq...” söyləyirdi. Əcəl imkan vermədi. İndi mədəniyyət tarixi-mizə adını əbədi həkk etdirmiş Xalq artisti İlhamə Quliyeva haqq dünyasın-dadır. Hamımızın sakini olacağımız son mənzilində. Bu da tale yazısıdır, bəlkə də deyirəm. Çünki onu sevənlər də, sevməyənlər də İlhamə xanımı heç unutmadılar ki... Hər kəs məhz öz üre-yincə, öz düşüncəsincə ondan danışır. Kimin haqlı, kimin haqsız olduğunu isə yalnız Allah özü görür. Bir daha Sona xanımın şeirinə qayıdıram: “Bu səs tükənməyən ocaq, yanmayı yandıracaq!”. Gəlin sözə-səsə sehirlənək! Allah sənə qəni-qəni rəhmət eləsin, İlhamə xanım!